

УДК 378.013

Важлива роль виховання у сучасному вищому навчальному закладі

Короленко В.Л.

Миколаївський національний
аграрний університет, м. Миколаїв

Анотація. У тексті розкривається сутність і значення виховного процесу у сучасному закладі вищої освіти в умовах соціально-економічних і духовних трансформацій суспільства. Обґрунтовується необхідність переходу до гуманістичної та особистісно орієнтованої парадигми виховання, яка передбачає визнання студента як найвищої соціальної цінності та активного суб'єкта освітнього процесу. Висвітлюються основні проблеми традиційного підходу до виховання, зокрема авторитаризм, уніфікація та недооцінка індивідуальних особливостей особистості. Особлива увага приділяється ролі викладача, створенню сприятливого виховного середовища, використанню сучасних педагогічних технологій і значенню морального виховання. Наголошується на необхідності формування духовно розвиненої, відповідальної та соціально активної особистості.

Ключові слова: виховний процес, гуманізація освіти, особистісно орієнтоване навчання, студент, моральне виховання, освітнє середовище, педагогічні технології, розвиток особистості.

Становлення нової системи освіти в Україні відбувається в умовах складних соціально-економічних і духовних трансформацій. Це супроводжується загостренням виховних проблем серед молоді, що проявляється у зниженні рівня духовності, втраті моральних орієнтирів, пасивності та байдужості до суспільних процесів. Спостерігається також зменшення інтересу до культури, мистецтва, літератури, що негативно впливає на формування цілісної особистості. У таких умовах особливої ваги набуває виховний процес у закладах вищої освіти, який має забезпечити не лише професійну підготовку, а й гармонійний розвиток особистості студента.

Актуальність виховного процесу зумовлюється також недоліками традиційних підходів до організації освітньої діяльності. Довгий час у педагогічній практиці переважали авторитарні методи, монологічний стиль спілкування, орієнтація на передачу знань без урахування індивідуальних особливостей студентів. У таких умовах студент виступав об'єктом педагогічного впливу, а не активним суб'єктом власного розвитку. Це призводило до зниження ефективності виховного впливу та формального засвоєння моральних норм.

Сучасна освітня парадигма ґрунтується на ідеях гуманізму, які передбачають визнання людини найвищою соціальною цінністю. Гуманізація освіти означає переорієнтацію освітнього процесу на особистість, її потреби, інтереси та можливості. Вона спрямована на формування всебічно розвиненої, духовно багатой особистості, здатної до самореалізації та відповідального вибору. У центрі виховного процесу має бути студент як унікальна індивідуальність, носій власного досвіду, цінностей і прагнень [1; 4].

Особистісно орієнтований підхід є ключовим у сучасному вихованні. Його сутність полягає у створенні умов для розвитку і саморозвитку студента, врахуванні його індивідуальних особливостей, стимулюванні творчої активності та самостійності. Такий підхід сприяє формуванню здатності до критичного мислення, рефлексії,

прийняття відповідальних рішень. Важливим результатом є становлення особистості, яка не лише адаптується до умов суспільства, а й активно впливає на них.

Гуманізація виховного процесу передбачає зміну характеру взаємовідносин між викладачем і студентом. Вони мають будуватися на засадах партнерства, взаємоповаги та довіри. Викладач виступає не лише джерелом знань, а й наставником, який допомагає студенту розкрити власний потенціал, сформуванню системи цінностей і життєвих орієнтирів. Важливою є відмова від авторитаризму, примусу та нав'язування, натомість перевага надається діалогу, співпраці та підтримці [3; 4].

Суттєве значення має створення сприятливого виховного середовища у закладі вищої освіти. Таке середовище включає морально-психологічний клімат, організацію освітнього процесу, можливості для самореалізації студентів. Воно повинно забезпечувати атмосферу довіри, відкритості та взаєморозуміння, сприяти розвитку ініціативності, відповідальності та соціальної активності. Важливу роль у цьому відіграє студентське самоврядування, яке формує навички лідерства, співпраці та громадянської відповідальності.

Ефективність виховного процесу значною мірою залежить від використання сучасних педагогічних технологій. До них належать створення емоційно насичених виховних ситуацій, організація особистісно значущого спілкування, розвиток рефлексії та самопізнання. Важливим є також формування здатності до співпереживання, що сприяє розвитку емпатії та гуманного ставлення до інших людей. Такі підходи дозволяють зробити виховний процес більш глибоким і результативним [1; 4].

Особливе місце у вихованні займає моральний розвиток особистості. Формування таких якостей, як чесність, відповідальність, справедливість, доброта, є необхідною умовою становлення повноцінного громадянина. Моральні цінності не можуть бути засвоєні лише теоретично, вони формуються через практичний досвід, участь у соціально значущій діяльності, міжособистісну взаємодію. Тому важливо, щоб освітній процес був організований таким чином, щоб сама його структура сприяла моральному вихованню.

Виховний процес у сучасному закладі вищої освіти також передбачає врахування індивідуальних особливостей студентів. Кожна особистість є унікальною, тому ефективне виховання можливе лише за умов індивідуального підходу. Це означає створення можливостей для розвитку здібностей, підтримку інтересів, стимулювання самовираження. Такий підхід сприяє формуванню впевненості у власних силах і розвитку творчого потенціалу [2; 3; 4].

Важливим є також звернення до кращих традицій педагогічної думки, які ґрунтуються на ідеях гуманізму. Вони підкреслюють значення свободи, індивідуальності, саморозвитку, партнерства у вихованні. Використання цих ідей у сучасній освітній практиці дозволяє підвищити ефективність виховного процесу та забезпечити його відповідність потребам сучасного суспільства.

Таким чином, виховний процес у сучасному вищому навчальному закладі відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні особистості студента. Він має бути спрямований не лише на передачу знань, а й на розвиток духовності, моральності, соціальної відповідальності. Реалізація принципів гуманізму, особистісно

орієнтованого підходу, створення сприятливого виховного середовища та використання сучасних педагогічних технологій забезпечують формування гармонійно розвиненої особистості, здатної до самореалізації та активної участі в житті суспільства.

Список використаних джерел

1. Короленко В.Л. Вирішення конфліктів серед молоді за допомоги медіації. Медіація & Університети 1.0 : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (15 листопада 2024р., Чернівці). Чернівці, 2024. С. 379-380.
2. Короленко В. Л. Значення сім'ї у вихованні сучасної особистості. Актуальні проблеми сучасної науки та освіти: матеріали XII міжнар. наук.-практ. конф., (м. Львів, 29-30 серпня 2024 р.). Львів : Львівський науковий форум, 2024. С. 49-51.
3. Короленко В. Л. Сутність і особливості морального виховання школярів // Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум = Food security of Ukraine in the conditions of the war and post-war recovery: global and national dimensions. International forum : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції, 01-02 червня 2023 р., м. Миколаїв / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 375-377.
4. Короленко В. Л. Формування моральних цінностей молоді. Achievements of 21st Century Scientific Community: Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Internet Conference (Dnipro, Ukraine, September 16-17, 2024). Dnipro : FOP Marenichenko V.V., 2024. P. 134-135.

Abstract. The text reveals the essence and importance of the educational (upbringing) process in a modern higher education institution under conditions of socio-economic and spiritual transformations of society. It substantiates the need for a transition to a humanistic and personality-oriented paradigm of education, which recognizes the student as the highest social value and an active subject of the educational process. The main problems of the traditional approach to education are highlighted, including authoritarianism, unification, and underestimation of individual characteristics. Special attention is paid to the role of the teacher, the creation of a favorable educational environment, the use of modern pedagogical technologies, and the importance of moral education. The necessity of forming a spiritually developed, responsible, and socially active personality is emphasized.

Keywords: educational process, humanization of education, personality-oriented learning, student, moral education, educational environment, pedagogical technologies, personality development.